

licis." behoorende g om opge- Woords bij ondersteund 2. der Prov. orden opge- a. 8. aan te t, te Zulphen, overlegging a Kerkeraad lichamelijke n dienst des Gelderland

au. er, prac-

AP

lamp, be-

ten!!! gen!!! uiskamer

k na ont- op staat: de kleur,

EKJE

de Kerk

M.

f 0.30. RMSER.

teit.

er G. Hoppe r Meij. B. te de Ger kerk te Loosdui-

Utrecht van er huiskamer 13-

f 5.

stog: Uit de duinen f 11; shage f 100; L. te Maas- laar f 41.50. ingmeester.

ten, Zilveren EENINGEN. onatiekoers.

rdam.

zenigheid, benevens het a, uitgegeven NIER en B. lizend. Prijs 9.50; 50 ex. band f 0.90. voor hand-

visie. robytorlan 11).

eantie, f 0.50.

ade druk.

iversiteit oor eeno rie?" gehouden ter gadering der rjs op Gere-

Kerken. lande aange- vteest.

hen.

net ingebon-

WABE.

De Heraut

VAN DE

Gerreformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 18 September 1892. N°. 769.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Amsterdam. Insendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderl. k. nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonnementen worden aangegoten door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam. Advertentie: van 1 tot 8 regels 90 Cent; voor elken regel meer 16 Cent. Aanvragen en vermelding van leedegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. per regel.

Het vierde Gebod. ZONDAGSAFDEELING XXXVIII.

Zoo zegt de Heere der heerschen: Indien gij in mijne wegen zult wandelen, en indien gij mijne wacht zult waarnemen, zoo zult gij ook mijn huis richten en ook mijne voorhoven bewaren, en ik zal u wandelingen geven onder dezen, die hier staan.
Zach. 3: 7.

III.

Komen we thans op het hoofdbeginsel, dat in het vierde Gebod ligt uitgesproken, dan handhaven we onze overtuiging, dat het „navolgen Gods als geliefde kinderen te zijn“ de kern en het pit is van deze goddelijke ordinantie. Juist wat Calvijn bij zijn uitlegging van Gen. 2: 3 zegt: „God heeft gewild dat zijn voorbeeld ons ten regel zou zijn“. Al wat dus naar aanleiding van dit gebod over rusten van den gemeenen arbeid, over kerkdienst en zooveel meer ter sprake komt, is afgeleid, is gevolg, is iets dat er uit voortvloeit; maar het eigenlijke beginsel, dat door dit vierde Gebod gestempeld, vastgelegd en bevestigd wordt, is de eisch, dat ons menscheit leven niet eigen nuk en gril nal volgen, maar zich richten zal naar het goddelijk model.

Ons menscheit leven is geen *origineel* leven, het is een leven dat aan het beeld Gods gebonden is, omdat wij niet als iets *onafhankelijk*, maar naar den beeld Gods geschapen zijn. Gelijkt dus het eerste Gebod den eisch stelt, dat we met onze *persoonlijkheid* God niet als God zullen aanranden; het tweede Gebod eischt, dat we niet met de ons toevertrouwde zinnelijke *wereld* tegen God zullen ingaan; en het derde Gebod ons verbiedt, met onze naam den Naam Gods te schenden; zoo komt het vierde Gebod niet op onzen *persoon*, niet op onze *wereld*, en niet op onzen naam, maar op ons *leven*, en stelt alom den eisch, dat ook ons *leven* niet tegen God zal ingaan, en dat we, om dit te voorkomen, als naar den beeld Gods geschapen, ook ons leven naar den regel van Gods leven zullen inrichten.

Feitelijk wordt nu uit de vele gevolgen, die uit dit beginsel zijn af te leiden, maar één enkel, en wel het meest sprekende, op den voorgrond geschoven. Gelijkt bij het zesde Gebod nog heel wat meer dan doodslag hoort, en toch alleen de doodslag, als het meest in het oog springende, genoemd wordt; en bij het achtste nog heel wat anders in aanmerking komt dan de *diefstal*, en toch alleen de diefstal als de meest krasse overtreding, wordt aangeduid, zoo ook is het bij dit vierde Gebod. Er zit ook achter dit Gebod veel meer dan alleen de viering van den Sabbath, ja, in zekeren zin strekt het zich over heel ons leven uit, en toch wordt alleen de viering van den Sabbath genoemd, omdat dit het punt is, waaraan gij de kracht en beteekenis van dit gebod het best besfeelen kunt. Maar natuurlijk mist kent ge nu de strekking van dit gebod, zoo ge acht dat het alleen geschonden en overtreden wordt door Sabbathschennis. Al staat in het zevende Gebod uitsluitend een verbod van echtbreuk, toch zoude ge zeer ernstig den vervalscher der wet weerstaan, die oordeelde dat hoerij en allerlei onkuisheid vrij was gelaten, omdat het zevende Gebod uitsluitend en alleen de echtbreuk veroordeelt, en echtbreuk alleen voor gehuwde personen mogelijk is. Maar om dezelfde reden gaat het dan ook niet aan, bij het vierde Gebod uitsluitend op het daarin met name genoemde te letten, en is het uw plicht, ook hierbij door te dringen tot den wortel en het beginsel, waaruit dit gebod opspruit, en dat beginsel is, wat Calvijn noemde: *Dat God zijn eigen voorbeeld ons ten regel stelt*, of, gelijk wij het uitdrukten, dat op ons menschen de verplichting rust, om ons leven in te richten naar den regel van het leven Gods, d.i. navolgers Gods als geliefde kinderen te zijn. Het rechtebeleid komt dan aldus te staan. Het leven Gods stelt, voor zoover het u geopenbaard is, een regel voor u leven, waaraan gij u te houden hebt. U is o. m. geopenbaard, dat God de Heere zes dagen arbeide, en den zevenden dag rustte. En dus geldt het ook voor u o. m. als regel, dat gij na zesdaagschen arbeid een zevenden dag rusten zult.

Weest heilig, want Ik ben heilig. Gelijkt God barmhartig is, zult ook gij barmhartig zijn. Gelijkt God u vergeeft, zult ook gij den broeder vergeven. Weest dan gijfden volmaakt, gelijk uw Vader in de hemelen volmaakt is. Zijt dan navolgers Gods. Alle deze uitspraken, en zooveel

als hiernaan ware toe te voegen, liggen dus in het vierde Gebod in. De rijkste openbaring in den aanvang der Schrift ligt daarin, dat wij naar den beeld Gods geschapen zijn, en de rijkste openbaring van het einde der Schrift, ligt in het mysterie van het *kinship*. Wij Gods kinderen. Het is dus één gouden draad, die onze schepping met onze voltooid verlossing verbindt, en de alles bezielende en alles beheerschende gedachte, zoo van dit uitgangspunt in onze schepping als van dit eindpunt onzer verlossing, is en blijft, dat ons leven aan het leven Gods moet beantwoorden; natuurlijk naar menscheit wijze en in creatuurlijke maat. En deze hoofdgedachte nu van de samenstemming en overeenstemming die er tusschen ons leven en het leven Gods moet zijn, is het, die in het vierde Gebod bezegeld ligt, en die, wat aangaat de viering van den rustdag, slechts in een enkel voorbeeld ons wordt voorgeschouwd.

In veel opzichten zijn we aan het planterijk en aan het dierenrijk verwant, maar toch gaat ons menscheit leven verre boven het leven van plant en dier uit. Edoch, dit hoogere dat we boven plant en dier vooruit hebben, is niet, dat wij een eigen zelfstandig leven bezitten. Dat te willen is juist de Satanische gedachte, die ons heel ons leven verzondigen doet. Neen, onze eere en onze roem bestaat er eeniglijk in, dat God zelf zich in den mensch als spiegel, en dat uit dien hooft het leven des menschen een afspiegeling van het leven Gods kan, en dus moet zijn. Geen wilkeur derhalve; uw leven moet aan een regel, moet aan vaste ordinantien onderworpen zijn; maar ook dien regel en die ordinantien hebt ge niet zelf te stellen. God stelt ze voor u, en ze vloeien rechtstreeks voor u voort uit het leven Gods. Hij rustte den zevenden dag; diensvolgens en daarom zal ook uw leven rhythmisch naar het zevental zijn ingedeeld. Hij vergeeft, dies moet ook gij vergeven. Hij is volmaakt, daarom moet ook gij volmaakt zijn. Zoo en niet anders is het schering en inslag heel de Schrift door. *Weest heilig, want Ik ben heilig*. Of om de generale uitdrukking nogmaals te noemen: *Weest dan navolgers Gods*.

Dit nu hebben ook de opstellers van den Catechismus gevoeld, toen ze uit dit vierde Gebod de algemeene ordinantie hebben afgeleid: „dat we alle de dagen onzes levens van onze booze werken vieren, God in ons zouden werken laten, en alsoo den eeuwigen Sabbath in dit leven aanvangen.“ Dit toch komt er feitelijk op neer, dat dit gebod volstrekt niet alleen op de viering van den rustdag slaat, maar heel ons leven omvat; en er op doelt, dat onze eigenwilligheid en eigenaardigheid een einde neme, en God zelf ons leven stiere naar den regel van zijn eigen leven; en dat wel op zulk een wijze, dat reeds hier op aarde een leven gelijkt het in den hemel zijn zal, in onze existentie doorschemert. Want wel geven we toe, dat de Catechismus dit symbolisch, naar de symbolische, en deels typische beteekenis van den Sabbath uitdrukt; maar, dit nu daargelaten, komt de slotsom van den Catechismus toch juist op hetzelfde neer als hetgeen ook wij als beginsel van het vierde Gebod vonden. Het slaat niet alleen op den Zondag, maar op alle de dagen onzes levens. Het strekt om ons leven los te maken van onze wilkeur en onze eigenwilligheid, en om het door God naar den regel van zijn leven te laten beheerschen. En de vrucht er van moet zijn, dat reeds in dit aardsche aanzijn ons menscheit leven het stempel vertoont van het leven, dat ons in de heerlijkheid wacht, „als wij hem, die het Beeld Gods is, gelijkt zullen wezen, omdat we hem zien zullen, gelijk hij is“.

Alle enghartigheid dient hier dus gebannen. Kinderen Gods mogen voortaan bij het vierde Gebod niet meer uitsluitend aan den rustdag denken. Reeds drie eeuwen lang heeft de Catechismus het onze kerken anders onderwezen, en ons geleerd, dat dit gebod op *heel ons menscheit leven* slaat. Ook de predicaat over dit gebod gaat dus mank, zoo ze uitsluitend in de Sabbathquaestie hangen blijft. Een *hooger* standpunt moet ingenomen. Op de algemeene ordinantie Gods voor heel ons leven moet teruggegaan. Juist daardoor moet ook de regel van den Sabbath in het licht van deze algemeene ordinantie beschouwd. En de zegen van dit gebod, die zich dusver bijna uitsluitend bepaalde tot de Zondagsviering, moet uitgebreid over heel onze menscheit existentie.

Hieruit volgt dan tevens, dat de twee stukken die de Catechismus noemt, *ten eerste* de kerkdienst en *ten tweede*: God alle de dagen des levens „in ons werken laten“, niet los naast elkaar staan, maar dat

het één rechtstreeks uit het andere voortvloeit, en dat de tusschenschakel, van de viering van den rustdag, hier vanzelf in begrepen is. We krijgen dus drie denkbeelden: *Vooreerst*: 9. dat alle de dagen uws levens God den Heere in u werken laten, opdat Hij uw menscheit leven vorme naar den regel van zijn goddelijk leven. *Ten tweede*: Ge zult, wijl de rhythmus van het zevental in het goddelijk leven zich openbaard, dezen rhythmus van het zevental ook in uw eigen menscheit leven laten gelden, en derhalve den rustdag vieren. *En ten derde*: Opdat dit alzoo zij, zult gij de kerke Gods in dit leven tot openbaring brengen, en met haar inhoud den anders ledigen rustdag vervullen.

Ook het vierde Gebod dringt dus als een wigge tusschen twee tegenovergestelde levenskringen in. Die tegenstelling rijst voor elk gebod, en zoo ook voor dit gebod uit de zonde op. Buiten de zonde gerekend, gaat er slechts één stroom; drift eenzelfde ademtucht heel het leven in eenzelfde richting; is er niet te kiezen; en is van strijd geen sprake. Dat toch reeds in het Paradijs tegenstelling en strijd ontstond, kwam alleen uit de gegeven *mogelijkheid* tot zondigen. Had die mogelijkheid evenmin in het Paradijs bestaan, als ze geheel ontbreken zal in het leven der heerlijkheid, dan zou zelfs in Adams geest geen tegenstelling zijn opgekomen, en zou er in het binnenste zijner ziel geen strijd gestreden zijn. Zelfs het profetiegebod ware dan ondenkbaar geweest. Maar nu, na het insluipen en voortkruipen der zonde, is die tegenstelling in het leven zelf ingedrongen en die strijd op ons bestaan zelf overgebracht. Er gaan nu overal twee stroomen, er blazen nu overal winden tegen elkander in, en vandaar, dat er overal branding op de kust en koking in de golven van het leven is. Twee levens in éénzelfde existentie. Eenerzijds het menscheit leven, gelijk het zich zelf uit de aardsche krachten naar menscheit inzicht poogt op te bouwen; en daartegenover anderzijds nogmaals datselbe menscheit leven, maar nu gelijk het door God innerlijk bewerkt wordt, een hemelsch stempel draagt en overal tegen het aardsche en eigendunkelijke van het leven dezer wereld indruischt.

Een tegenstelling als tusschen duivelsch en goddelijk is dit nog niet. Dan toch zou al het aardsche eenvoudig vernietigd moeten worden, onbekeerlijk en dies onredbaar zijn. Doch zoo is het niet. Er blijft altoos nog één punt, dat deze beide levenssferen gemeenschappelijk hebben, en dat gemeenschappelijke ligt in de *schepping*, en in hetgeen de *algemeene genade* uit die schepping gered heeft en in stand hield. Vandaar de aanrakingspunten, en vandaar de mogelijkheid, dat dit hemelsche nieuwe leven van den eeuwigen Sabbath hier reeds zekeren vorm aanneemt, en zich belichamt in de kerke van Christus. Natuurlijk is die belichaming gebrekkig, omalverdiend en vaak vervalscht; maar toch dat leven der genade en der wedergeboorte, dat leven uit God en naar den regel van Gods leven, neemt desiettemin zekere gestalte aan. Het is niet maar een utopie. Ook niet enkel voorwerp onzer hoope. Het is hier op aarde waarneembaar, en ge kunt van den éénen persoon en van het één gezin en van het één dorp zeggen, dat ge er iets van dat hoogere leven bespeurt, terwijl ge bij een ander persoon, gezin of dorp klagen zult, dat er alles nog slaapt onder de doodswade der onaanvaardelijkheid.

Die beide levenssferen bestaan dus naast elkander en zelfs over en weer in elkander geschoven; en naarmate ge nu met de sympathie van uw hart, met uw inspanning en met uw toewijding, u aan de een of andere sleer overgeeft, merkt ge zeer wel aan uzelf of het hemelsche leven in u bovendrijft, of dat ge nog verzonken ligt onder den druk van het leven der wereld. Niet alsof een kind van God reeds geheel in dat hoogere leven, met al zijn kracht, alle de oogenblikken zijns levens zou inleven, en geheel uit dat lagere leven zou zijn opgetrokken. Zoo beelde de monnik het zich in, en de asceet joeg dat ideaal na. Maar de uitkomst toonde steeds meer de innerlijke waarheid van Paulus' betuiging: „Niet dat ik het alreeds begrepen heb of alreeds volmaakt ben, maar ik jaag er naar, of ik het ook grijpen mocht.“ Juist hieruit echter vloeit voor ons besef het gevaar voort, dat we ongemerkt weer ontvallen aan onzen goddelijken adel, die ons in de wedergeboorte geschoonen werd, en weer terugzinken in de wereld. En het is tegen dit gevaar en tegen die zondige, ongelooftige neiging dat nu het gebod Gods zich stelt. Ge zult en moogt niet in het aardsche leven verinken. Ge zult en moet u door dat hoogere leven beadem

laten. Gods eigen leven zal en moet regel en ordinantie voor uw leven zijn. En daarom zult ge den rustdag vieren, opdat telkens weer de macht van het wereldsche, aardsche leven gebroken worde; en daarom zult ge op den rustdag de kerke van Christus tot openbaring brengen, opdat gedurig weer dat hoogere, geestelijke leven, met een eigen gestalte, en met een eigen levensvorm, in dat gemeene leven der wereld inschuive.

Uit twee stukken bestaat dat houden van het vierde Gebod *alle de dagen onzes levens*; stukken die onze Catechismus eerst negatief en dan positief merkt. Het negatieve is: Dat ge vieren zult van uwe booze werken. Het positieve is: Dat ge God in u zult laten werken. En het is uit de saamvoeging van deze beide, dat het hemelsche leven, d.i. de eeuwige Sabbath, reeds hier op aarde geboren wordt.

Ook dit gebod is dus in zijn kern echt-Gereformeerd, en beslist Calvinistisch, of, om het juistert te drukken, ook uit dit vierde Gebod blijkt weer de echtheid en zuiverheid van onze Calvinistische belijdenis, die de practijk van de Christelijke religie juist zoekt in het alsterven van den ouden en de opstanding van den nieuwen mensch. Immers dat vieren van onze booze werken is niets anders dan de *afsterving* van den ouden mensch, en dat laten werken van God in ons is feitelijk niets anders dan het *opstaan* van den nieuwen mensch. Eenerzijds een levensuiting die tot zwijgen moet worden gebracht, en anderzijds een levensuiting die in ons moet opgewekt. En die op te wekken levensuiting is nooit vrucht van wat wij doen of pogen, maar uitsluitend van de gewilligheid waarmee wij onzen geest tot instrument stellen, opdat God de Heilige Geest zijn werk in ons doe en uitrichte.

Vieren van onze booze werken is een uitdrukking van *berijfing*. Het teekent u het kind van God als van nature slaaf der zonde, en daarom telkens en telkens er toe gebracht, om tegen zijn zin en wil, allerlei onheilig werk in den dienst van Satan en wereld te doen. Maar, naar gelang nu het hoogere leven macht over hem krijgt, raakt hij onder die dienstbaarheid uit; die booze heerschappij wordt gebroken; en ten leste kan hij zoo zalig rusten van zijn vroegere zonde, dat er zelfs de aandrang toe wegvijl, of althans de drijver ophield. En daardoor juist komt dan ruimte voor het „laten werken van God“ in zijn hart.

Twee dingen kan ook een kind van God niet tegelijk doen. Hij kan niet tegelijk onder het juk van de zonde doorgaan en tegelijk den Heiligen Geest in zich doen werken. Zal dus die goddelijke werking in zijn wil doorgaan, dan moet eerst dat juk der zonde hem van den hals gelicht; en moet er een oogenblik van verademing en van vrijmaking van de tirannie der zonde komen, opdat in dat heerlijk oogenblik de werking van den Heiligen Geest doorbreke en vast voert in hem erlange. Die twee slaan dus altoos op elkander. Alle de dagen uws levens wil God aan zijn kinderen oogenblikken schenken, dat het juk der zonde hun van den hals wordt gelicht; en in die kostelijke oogenblikken wil de Heilige Geest in hen werken. Als God in u werkt, dan viert ge van uw booze werken; en omgekeerd, als ge viert van uw booze werken, wordt de werking van den Heiligen Geest in u openbaar. Dit uit zich dan niet alleen in vrome gewaarwordingen en godvruchtige belevingen, maar drijft, door het werk Gods, ook ons tot een werken in Godde kracht uit, en zoo ontstaat dat leven in teederheid van conscientie, in zachtaardigheid, ootmoedigheid en lankmoedigheid, waardoor er iets van den Vader daarboven in zijn kind uitkomt, en er een sprank van dat licht gaat glinsteren, waardoor onze Vader die in de hemelen is, verheerlijkt wordt.

Dat inrichten van ons leven naar den regel van het leven Gods, is dus geen *nabootsing*. Hoe toch zou de mensch, in zijn creatuurlijke beperktheid, ooit het leven Gods kunnen naleven? Reeds de enkele gedachte hiernaan voert tot de stuitendste ongerijmdheid. Maar wel ligt in dit leven Gods een heilige orde; een regel van wat dit leven toelaat en afstoot; een vaste gang, die een wet verrand. En het is nu, naar onze creatuurlijke beperktheid, dat wij ons leven zoo hebben in te richten, dat het aan die heilige orde, aan dien beslissenden regel, en aan dien vasten gang van het leven Gods beantwoorde. Een resultaat, dat dan alleen bereikt wordt, als we zelve de teugels neerleggen, en de leiding en sturing van ons *uwendig* leven

aan Gods Voorzienigheid, en zoo ook de leiding en sturing van ons *inwendig* leven aan den inwonenden Heiligen Geest overgeven. KUYPER.

„Overkleed te worden.“

Want ook in deren zuchten wij, verlangende met onze woonstede, die uit den hemel is, overkleed te worden.
2 Cor. 5: 2.

Als we bij de lijkbare onzer dooden staan, legt de kerke van Christus ons de raadselachtige belijdenis op de lippen: „Ik geloof de wederopstanding des vleeschens“. En het is van dit punt, dat elke voorstelling moet uitgaan, die we ons van het lot en den toestand onzer afgestorvenen vormen.

Immers het haat u niet, of ge u zelve al aanprekt, dat ge het lot uwer afgestorvenen aan den Heere uwen God hebt over te laten. Dat gaat goed bij een doode, die u onverschillig laat. Maar het gaat niet, als ge door het sterven van een uwer lieven gewond wordt diep in uw hart, en als zijn beeld nog telkens voor u verrijst, om u te boeien en bezig te houden en u te overvallen met dat tal van vragen, dat met het mysterie van den dood op u aandringt.

Dit is zoo waar, dat ook die volken, die om hunner zonde wil door God zijn overgegeven in een verkeerden zin, toch niet rusten konden, eer ze, op hoe gebrekkige wijze dan ook, eenig antwoord op die vragen verzonnen hadden. En het zijn alleen de ongelooften onzer negentiende eeuw, die bij het graf hunner dooden aan alle denken het zwijgen opleggen; de lijk-kist onder bloemkransen bedelven; en nauwelijks nog gewagen durven van een *hoop* der onsterfelijkheid. Ten slotte is eigenlijk het verbanden van het lijk nog het meest in overeenstemming met hun nihilistische somberheid.

Maar zoo staat Gods kind niet op den doodenakker.

Hem is een licht in deze donkerheid van het graf opgegaan. En bij dat licht laat Christus' kern hem niet verlegen, maar geeft zooveel vastheid aan zijn voorstelling, dat zijn hart, bij het denken aan zijn doode, niet de speelsal blijft van angst en onzekerheid, maar ten slotte tot ruste komt.

„Wij weten“, zoo sprak de heilige apostel, „dat, zoo ons aardsche huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen.“

Nu weet ge wat „Tabernakel“ en „Huis“ in hun onderlinge tegenstelling beduiden.

Beerst heeft Mozes een „Tabernakel“ gebouwd, die er op ingericht was, om te dienen bij de pelgrimstocht door de woestijn. En later heeft Salomo den Heere een „Huis“ gebouwd, op dat Sion dat Hij verkozen had tot een plaats zijner ruste.

Schoon en treffend is alzoo de apostolische vergelijking.

Ons lichaam, waarin we thans onze pelgrimstocht tot aan het graf vervolgen, is nog slechts onze *tabernakel*, die bestemd is om eenmaal afgebroken te worden en te vervangen gelijkt de tabernakel, dien Mozes op-trok. Maar als die tabernakel van dat aardsche lichaam verbroken wordt, komt later voor dien tabernakel een vast „gebouw“, een „huis“, een eigenlijke „woonstede“ in plaats, die den tabernakel zeer verre in luister en heerlijkheid zal overtreffen.

Nu zag wie Salomo's tempel opmerksaam gadesloeg, in dien tempel den tabernakel. Dezelfde gedachte lag er in uitgesproken; naar dezelfde grondindeeling was hij opgetrokken; dezelfde gronden vielen er in te bespeuren. En toch was die tempel zoo heel anders. Alles vast wat in den tabernakel los was. De afwerkingen veel rijker. De vorm veel sierlijker. De luister veel schitterender.

Ge kondt zeggen: In den tabernakel lag de kiem van den tempel; en omgekeerd in den tempel was de tabernakel heerlijk opgestaan.

En dit nu past de Heilige Geest, bij monde van den apostel, op het stoelrijk omhulsel van uw dooden toe.

Ook dat voorloopige lichaam, waarin gij ze gekend hebt, trok evenals de tabernakel, u door velerlei bekoorlijks aan; maar het was zwak in zijn geleidingen, het bleef broos en vergankelijk. Eens moest het gebroken worden, en gelijkt ge naderhand van den tabernakel onder Israël niets meer vernoot, zoo moest ook dat aardsche lichaam van uw kind, van uw vrouw, van uw man, van uw broeder, van uw zuster *stil vergaan*.

Maar omdat de tabernakel verdwijnt, daarom gaat alle gedaante van het heilighdom van Israël niet onder.

Integendeel, in het afbreken van den tabernakel ligt de profetie van den tempel die komende is. En zoo ook ligt voor u, in dat sterven, in dat verbroken worden van het lichaam uwer dooden, de heerlijk profetie van een veel heerlijker gestalte, waarin ze eens verrijzen zullen.

Immers, ook als hun lichaam dezes aardschen tabernakels gebroken wordt, zegt Gods Woord u: Deze uw doode, zoo hij heniging in de levensgemeenschap met Christus Jezus, zal een *gebouw* van God hebben, een *huis*, niet met handen gemaakt, en eens overkleed worden met zijn „woonstede“ uit de hemelen.